

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

266 פ"ק 099 - 050-4145482

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: ישמח לב מבקשי ה'

"ישמח לב מבקשי ה"

מדקדק החפץ חיים: הנה הפסוק לא אמר "ישמח לב עובדי ה" או "אוהבי ה" או "יראי ה" אלא אמר "מבקשי ה"?

והענין יובן על פי משל, ראובן היה איש נכבד מאד והיתה לו בת שהגיע זמנה להינשא, הציעו לו שישתדך עם שמעון שהיה גם כן עשיר והיה לו בן חשוב ויקר, הסכים ראובן להצעה וסיכמו ביניהם שבראש חודש ניסן ישלש כל אחד נדוניה בסך חמשת אלפים רובל ואחר כך יעשו את התנאים במזל טוב.

כשהגיע הזמן שלח ראובן לשמעון אודות הנדוניה, ואמר שמעון לשליח שיודיע לראובן שהוא יגע ולא מצא כעת, ומבקש שירחיב לו את זמן עד ראש חודש תמוז. וראובן נתרצה לכך וכשהגיע ראש חודש תמוז, שוב שלח ראובן שליח לשמעון אודות הנדוניה ושוב השיב שיגע ולא מצא כסף, ולכן מבקש שירחיב לו את הזמן עד ראש חודש חשון, ואמר שגם אז אין בכוחו לתת את כל הסכום אלא רק מחציתו וגם לזה נתרצה ראובן כי היה איש טוב מאד ולא רצה לדחוק את שמעון.

והנה כשהגיע ראש חודש חשון, שלח לו ראובן שוב שליח אודות הנדוניה, והשיב שמעון שיגע בכל כוחו ולא מצא מאומה, ולכן אם רצונו להשתדך עמו בלי לתת נדוניה הנה מה טוב, וראובן לא הסכים, והשתדך עם לוי.

לאחר זמן נולד בן לבתו של ראובן וכשהגיע הברית מילה שלח ראובן את השמש שיזמין את כל קרוביו וקרובי מחותניו לוי, אמר לו השמש, אולי אזמין גם את שמעון שהיה צריך להיות מחותן שלך?

ענה ראובן: אילו הייתי רוצה להזמין את כל אלו שביקשו להשתדך עמי אין קץ לזה כי כולם מבקשים להשתדך עם העשיר.

ענה השמש ואמר: הלא אין הוא דומה לאחרים, כי המניעה לא היתה אלא מחמת אונס, שלא היה יכול להשיג את כסף הנדוניה.

השיב לו ראובן: שאין דרך בני אדם להזמין אנשים שביקשו להשתדך ולא השתדכו ואין מוטל עלי אלא להזמין רק את אלו שהם מחותנים שלי באמת ולשמח עמהם.

והנמשל, כל זה הוא מדרכי בני אדם אבל השם יתברך דרכו הוא שמי שרוצה להתחתן עמו ולעשות רצונו באחת ממצוות התורה שהיא נקראת בתו של הקדוש ברוך הוא ומחמת איזה אונס נמנע מהמצוה, גם אותו משמח השם יתברך כיון שעל כל פנים ביקש להתחתן עם השם יתברך ולעשות רצונו וכמו שאמרו רבותינו שמחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה.

זהו שאומר הכתוב "התהללו בשם קדשו" צריך איש הישראלי להתהלל תמיד בשם ה' שיש לו אלקים טוב כזה ש"ישמח לב מבקשי ה" דהיינו שהוא משמח לב מבקשיו אפילו שלא הצליחו לבסוף להיקרא בשם "אוהבי" או "עובדי" אלא רק "מבקשיו" שמבקשים על כל פנים לעשות רצונו גם אותם הוא משמח.

אלא שיש לשאול על יסוד זה מדברי הגמרא בחולין (דף פז.) שאומרת, 'ושפך' 'וכסה' מי ששפך יכסה, ומעשה באחד ששחט וקדם חבירו וכסה, וחייבו רבן גמליאל ליתן לו עשרה זהובים. ע"כ. כלומר אדם שחטף מצוה מסוימת מחברו, במקרה זה מצוות כיסוי הדם, מחויב לשלם לנחטף סכום של עשרה זהובים. והגמרא דנה, אם חייב זה של עשרה זהובים הוא על חטיפת המצווה או על חטיפת הברכה, הנפקא מינה המובאת שם היא לגבי ברכת המזון שהיא מצווה אחת אולם ברכותיה ארבעה, האם מחויב החוטף לשלם עשרה זהובים או ארבעים, ומסיקה הגמרא, שהחייב הוא על הברכה, ולכן חייב החוטף לשלם סכום של ארבעים זהובים.

[המהרש"ל בספרו ים של שלמה (בבא קמא סימן ס') אומר, שבענין זה אין חילוק בין מצווה קלה לחמורה, והטעם שחייבו עשרה זהובים הוא "סוד הגנוז".

בתורת חיים (עמ"ס ב"ק דף צ"א) מביא בשם האור זרוע (הל' כיסוי הדם סימן שצ"ט) שחייב זה נלמד מאליעזר עבד אברהם שנתן לרבקה שני צמידים עשרה זהב משקלם כיון שהיא גרמה לו ע"י מעשה שיברך ברכה "ברוך ה'". ואליעזר למד מאברהם ששכר ברכה הוי' זהובים.

ומפרש בזה את הפסוק: "כי טוב יום בחצריך מאלף", שאדם מברך ביום מאה ברכות ושכרם הוא אלף זהובים ליום, והמשורר משתבח בכך שהיה מעדיף לברך מאה ברכות מלקחת אלף זהובים, אם היו מעמידים בפניו בחירה זו.

אלא שמקשה החתם סופר (בחידישו למסכת ב"ק דף צ"א), הרי "חשב לעשות מצווה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה" (ברכות ו.) ואין זה נחשב כאילו חיסר מהנחטף, ומדוע אם כן מוטל עליו לשלם עשרה זהובים?

ונראה ליישב בהקדם יסוד גדול שחידש בספר אמרי בינה (ח"א תשובה י"ג) לגבי המחלוקת בענין אם מועיל עיסקת יששכר וזבולון, שהרמ"א (י"ד סי' רמ"ו ס"א) סובר שיכול להתנות כן קודם עסקו בתורה שיחלק עמו בשכר, ודבריו נובעים מדברי רבינו ירוחם. אבל דעת רב האי גאון מובא בתשובות מר"מ אלשקר (סי' ק"א) אינו כן, דשאלוהו, מי שנתן לאדם זהב ע"מ שיקרא בתורה וזכות הקריאה יהיה לו. והשיב, שדברים אלו דברי הבל שאין לסמוך עליהן וכו', היחשוב כי מתן שכר של מצוות דבר שישהו אדם בחיקו וכו' אילו ידעו מה השכר לא היה זה נותנו לזה וכו'. עיי"ש בארוכה.

וכתב שם להשוות דבריהם שלא יהיו חולקים בדבר וז"ל: כי פי שנים יש בעונשי עוברי עבירה רוצה לומר ב' מיני עונשים, האחד הוא סגולי דבק בפעולת הרע וכו', כי פוגם בנפשו פעולת הרע ממש, כמו מי ששותה סם המות הממית ומשחית גופו, כן משחית נפשו הרוחנית בפעולות המגוננות בעשותו הרע מדברים אשר לא תעשה כפי גזירת הקב"ה ועצת התורה וכו'. ועוד יש בלעדי זאת עונש גמולי גם כן, כי עבר על גזירתו יתברך שמו

והשחית נפשו ממש כעובר על גזירת המלך ומשחית ע"ז כלי יקו של המלך שענשו בכפליים וכו'. ע"ש בארוכה.

ואחר שביאר את שני סוגי העונש על העבירה ומבאר שכך הוא גם כלפי שכר על קיום המצוה: דא"כ יש לומר דודאי שכר התורה והמצוה הדבק בהפעולה בלתי באפשרות להשתתף בהן כי עין לא ראה ואין מי שיראה רק הפועל והעושה, ואם אחד ישתה לרוות צמאונו ויאכל להשביע נפשו, הכי יוכל חבירו המשתדל בזה להביא לחמו ומימיו לפניו לשתות לשבר בזה רעבונו ולרוות צמאונו אם גופו ריק ולא בא אל גופו מהלחם אשר הוא אוכל. כמו כן המחזיק בידי ת"ח, אף כי שכרו הרבה מאד, זה הדבק בפעולתו, אולם העושה באשר עושה אין בכחו להשביע נפש המחזיקו וכו', ומסוג זה דן דינו תשובת רב האי גאון. אולם סוג שכר הגמולי שאינו דבק בהפעולה בזה איירי ר"י והרמ"א ז"ל בזה שפיר יכול להשתתף וכו'. עכ"ד.

מבואר בדבריו, שבקיום המצוות ישנם ב' מיני שכר: כנגד מה שקיים ציווי הבורא יתב' מקבל שכר גמולי, כלומר שכר שהוא גמול חלף עבודתו. ואילו כנגד מה שעשה כעצת הרופא, מקבל שכר סגולי השכר הסגולי הוא השכר הנובע מעצם קיום המצוה בבחינת "שכר מצוה מצוה", כלומר עצם העובדא שע"י קיום המצוה נפשו נפש בריאה ומעולה, זהו גופא השכר.

על פי דבריו יש לומר, כי החוטף מצוה מחבירו על אף שחבירו נחשב לו כאלו עשה את המצוה, אולם זהו רק כלפי השכר הגמולי שאינו מפסיד מחמת רצונו לקיים את המצוה. אולם עדיין השכר הטבעי של "שכר מצוה מצוה" שהמקיים מצוה זוכה להידבק בה, הרי זה דומה לשת"י מים, ובזה עדיין לא נחשב כשתה ונשאר צמא כביכול, ועל כך ראוי לקנוס את חוטף המצוה שישלם עשרה זהובים.

השבת הקרובה נקרא את פרשת מחצית השקל, כמבואר בשר"ע (סימן תרפ"ה סעיף א') ומקורו בדברי המשנה במסכת מגילה (טז.), כי שבת שחל בה ראש חודש אדר, או שמברכים בה את חודש אדר, קוראים למפטיר פרשת שקלים.

ומבאר הגמרא את הטעם, שבזמן שבת המקדש היה קיים היו משמיעין על השקלים בראש חודש אדר הסמוך לניסן, כמו ששינו (שקלים ב.). "באחד באדר משמיעין על השקלים". כלומר בית דין מכריזים שכל אחד יתרום מחצית השקל לקופת הקרבנות, לקנות בהם קרבנות ציבור לכל השנה, כדי שכל אחד יהיה לו חלק בקרבנות הללו. והטעם שמכריזים באדר הוא, לפי שבכל ראש חודש ניסן היה צריך לקנות את קרבנות הציבור מהשקלים החדשים שתורמו הציבור, שנאמר (פינחס כ"ח, י"ד) "זאת עולת חודש בחדשו לחדשי השנה" - אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה" - ובמסכת ראש השנה (ז.) דרשו מגזירה שוה שהכונה בזה על חודש ניסן, נאמר כאן "לחודשי השנה", ונאמר בחודש ניסן (בא י"ב, ב') "ראשון הוא לכם לחודשי השנה", לכן מקדימים להשמיע על השקלים באדר, שהוא שלשים יום לפני ראש חודש ניסן, כמו שמצינו לענין פסח (פסחים ו.): "שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום".

וראוי לזכור מה שהביא המשנה ברורה (סימן תרפ"ה סק"ב) בשם הלבוש, כי מטעם זה אנו קוראים בשבת זו בתורה את מצות מחצית השקל, כדי שהקריאה יתחשב כאילו הבאנו מחצית השקל בפועל, כמו שכתוב (הושע י"ד, ג') "ונשלמה פרים שפתינו". ופירש רש"י: "שהיה לנו להקריב לפניך, נשלם אותם בריצוי דברי שפתינו".

בפרשה זו מצוה התורה הן על העשיר והן על העני לתת מחצית שקל לתרומת הלשכה לבית המקדש. מהותה ועניינה, ללמד את האדם כי על אף שמרגיש בעבודת ה', שרק פעל ועשה חצי ממה שהיה צריך באמת לעשות, אולם מכיון שהאדם שואף מבקש ורוצה להגיע לשלמות, מעלה עליו הכתוב כאילו השלים וקיים את המצוה בשלימותה.

בזה נבוא ונבאר את דרשת חז"ל שהביא רש"י: "זה יתנו - הראה לו כמין מטבע של אש, ומשקלה מחצית השקל, ואומר לו כזה יתנו". ע"כ.

והיינו, חכמינו ז"ל אמרו, שמשה רבנו התקשה במצות מחצית השקל עד שהקב"ה הראה לו כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד. חכמינו למדו זאת מלשון הכתוב "זה יתנו", כלומר הקב"ה הראה לו את המטבע ואמר "זה". תמוה לכאורה, במה נתקשה כל כך משה, עד שהקב"ה היה צריך להמחיש לו מהי צורת המטבע של מחצית השקל?

אלא שהקב"ה הראה למשה את התוכן העמוק של מצות מחצית השקל, אשר עניינה להביא את האדם לשאיפה ורצון של התעלות כדוגמת האש העולה למעלה, ותמיד להרגיש עצמו במצב של סיוע ועדיין השיג רק מחצית העבודה ולא הגיע לשלמות המירבית שהיה צריך להגיע עליה, ועל ידי הרגשה זו זוכה שהקב"ה משלים לו את עבודתו.

סוגות שבת שקלים:

א. כתב בספה"ק אוהב ישראל (פרשת שקלים) וז"ל: והנה כשהאדם בא לידי חטא ופגם ח"ו. אז הוא נפרד מבחי' כללות נשמות ישראל שהם הקומה הכללית. וגם ממקום חבורו העליון בקודש וכני"ל. וכן כשחוטאים ח"ו כללות ישראל, ג"כ נפרדו ח"ו ממקום חבורם ושורשם הרמה בקודש. ונפרד ח"ו היחוד והחיבור שהוא ברזא דאחד ונעשה אז שני מחצית כביכול. ונשאר כביכול וכביכול בבחי' פלג גופא. והתיקון לזה הוא שיעשה האדם תשובה שלימה בלב שלם ויתקן את אשר עיוות. וידביק עצמו לכללות ישראל. ובכללות ישראל יתחבר יחד לשורשו הרמה בקודש. ובזה יחובר האוהל להיות אחד. ולזה כשחטאו כללות ישראל בחטא העגל ונפרדו ממקום חיבורם בפרטות ובכללות ונעשו בבחי' מחצית. ורצה הבורא ברוך הוא ובי"ש לקרבם אליו לרב טובו וחסדו הגדול ושיתחבר ברזא דאחד. לזה ציוה הבורא ית' שיתן כל אחד ואחד מישראל מחצית השקל אל הלשכה שהיה במקדש. ועי"ז נתחברו כל אחד ואחד עם כללות ישראל וכו'.

והנה בזמן הזה שאין לנו ביהמ"ק על מכונו ואין אנו נותנין שקלינו לכפר בעדינו, עם כל זה "ונשלמה פרים שפתינו", וכשאנו קורין הפרשה הזו בשבת פרשת שקלים ביראת שמו ית' ובדביקות גדול נעשה ונתקן הכוונות הנ"ל. וכן יהי רצון עד יכונן ועד ישים את ירושלים תהלה בארץ ולעת עתה הרצאת דברים תהיה סליחתינו וכפרתינו. וזוכה ב"ב לעשות מצוה זו בפועל ממש לשקול שקלים בבית המקדש שיבנה עי"י משיח צדקנו שיבוא בב"א. עכ"ל.

ב. בספה"ק בני יששכר (מאמר ב' דרוש ד') כתב בתוך דבריו, דבכל שנה ושנה שקורין פרשת שקלים, כאילו משה עומד שם וזוקף את ראשן ומתבטלים הגזירות שרוצים האומות לגזור על ישראל ותופר עצתם, והוא זכרון לבני ישראל לפני ה' וזוקף את ראשם ולגאלם גאולת עולם ב"א.

ג. קריאת ארבע פרשיות מורה יותר משאר קריאת התורה, וכל אחד מחייב לשמעם, כמשי"כ השל"ה (מסכת מגילה פרק נר מצוה אחד א') וז"ל: בארבע פרשיות, צריך להיות אזני כל העם אל השליח ציבור בקרות הפרשה מספר תורה שישמעו מפיו, ויש מהם שהוא מדאורייתא כמו שכתבו התוספות בפרק שני דמגילה (ז.) וכו', מכל מקום הארבע פרשיות על כל פנים על כולם חל החיוב מדרבנן לשמוע קריאתם בתורה, וחמיר יותר מקריאת הפרשיות של כל השנה שחייבן גם כן בציבור, מכל מקום אם יש עשרה דצייתי, דהיינו החזן ותשעה עמו, אז יש איזה היתר לאחריני לעסוק בתורה כמו שנפרש, אבל באלו החיוב מוטל על כל ישראל לשמעם, מקצתם דאורייתא ומקצתם דרבנן. ע"כ.

ד. פרשת שקלים מסוגלת לפרנסה: כתב בספה"ק עטרת ישועה (פרשת משפטים שקלים ד"ה ואלה): הארכתי לעיל בפרשת יתרו בענין שמות הפרנסה פא"י מא"ל לת"ך העולה ית"ר, ולדרכנו פה מחצית השקל"ל שהוא רט"ו, עם פרנסה עולה ג"כ תר"י שמות הפרנסה, והרמזו אשר בשבת שקלים מסוגל להמשכת הפרנסה.

וכ"כ בדברי אלימלך (גראדזיסק שקלים ד"ה אור פניך) וז"ל: ונראה ע"פ ששמעתי מאדוני אבי מורי ורבי זצ"ל כי בפרשת שקלים שאנו מבקשים אור פניך עלינו נשא, שהוא נובע מפסוק "נסה עלינו אור פניך י"ה, אשר בפסוק זה מרומז שם הפרנסה, פא"י ראש תיבות פותח את ידיך, צריכים להמשיך פרנסה חיי ומזוני, והנה צדיקי הדורות שלפנינו אמרו, כי בא בשלח הוא פסח, יתרו הוא שבועות, משפטים הוא ראש השנה ... וזהו בפרשת שקלים שעל פי רוב חל בפרשת משפטים שהוא בחינת ראש השנה, בחינת חק לישראל משפט לאהי יעקב כני"ל, אנו מבקשים אור פניך עלינו נשא, שיתמשך עלינו פרנסה חיי ומזוני בגשמיות וברוחניות, מבחינת אור פני השם, מקום גבוה בחינת חסד חיים. ע"כ.

ובספר שער יששכר (מאמר השקלים אות ח') כתב: ומכאן סמך לשיחת העולם כי בשבת שקלים נמשך שקלים, עשירות זהב וכסף רב לבני ישראל.

ה. כתב בספר פאר יוסף (ספינקא, עמ' כ"ו): ואמר להם רבינו אז, בשבת שקלים יכולים להתפלל על כל התפילות של כל השנה שיתקבלו, כי תפילות כנגד תמידים תיקנו, והתמידים באו מן כספי השקלים.

ו. כתב בליקוטי יהודה (פרשת שקלים): אא"ז הרה"ק החידושי הרי"ם זצ"ל אמר, שבת זה הוא זמן שיכול כל אחד מישראל לשעבד את עצמו להשי"ת, כי הנדיבות נשאר אצלנו, לכך צריך אדם להתנדב עצמו להשי"ת, וזה פירוש שקלים מלשון שקל. ע"כ.